УДК 346.3
DOI 10.33244/2617-4154.1(18).2025.173-181

Н. Б. Новицька,
д-р юрид. наук, професор,
професор кафедри цивільного права та процесу,
Державний податковий університет
e-mail: Natalka_bn_@ukr.net
ORCID ID 0000-0003-4753-7625;
А. М. Новицький,
д-р юрид. наук, професор,
професор кафедри
Національної академії СБУ
e-mail: izipg@ukr.net
ORCID ID 0000-0001-6860-9654

РОЗВИТОК ЗМІСТУ ГОСПОДАРСЬКОГО ДОГОВОРУ ПІД ВПЛИВОМ ВІЙНИ, ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ТА ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Стаття присвячена дослідженню розвитку змісту господарського договору під впливом війни, євроінтеграції та діджиталізації. У статті аналізуються зміни, які зазнав договір під впливом різних чинників таких як воєнні дії в Україні, що спричинило збільшення ризиків для суб'єктів господарювання, а також необхідність враховувати різні чинники, які можуть впливати на належне виконання договірних зобов'язань.

У статті аналізується вплив євроінтеграційних процесів, запровадження у внутрішнє регулювання взаємовідносин між сторонами договорів правил міжнародної торгівлі як один із засобів зменшення ризиків, визначеності прав, обов'язків, міри відповідальності та розподілу витрат у ході виконання умов договору, а також вплив природоохоронного законодавства на запровадження в зміст договору пунктів про обов'язок сторін щодо дотримання вимог природоохоронного законодавства.

У статті також приділено увагу впливу діджиталізації на розвиток та розширення змісту договорів, водночас досліджується питання щодо активного запровадження електронного документообігу в процесі виконання договірних зобов'язань для пришвидшення взаємодії між сторонами, а також як спосіб економії часу та затрат на підписання договорів та інших супровідних документів.

На основі проведеного аналізу висвітлюються основні актуальні питання щодо розширення змісту договору із врахуванням вимог і тенденцій суспільства та світу, а також необхідністю переходу до електронного документообігу для підтримання конкурентоспроможності та забезпечення ефективності в ході виконання договірних зобов'язань.

© Новицька Н. Б., Новицький А. М., 2025

Результати дослідження мають важливе як теоретичне, так і практичне значення. Теоретична значимість статті полягає в можливості її використання для розробки концепцій щодо вдосконалення законодавства, оскільки містить систематизовані відомості про виклики, недоліки та здобутки договірного права. Практичне значення кваліфікаційної роботи полягає в розробці ідей та пропозицій щодо покращення змісту договорів з урахуванням світових тенденцій та вимог суспільства.

Ключові слова: *договір, форс-мажорні обставини, контрагент, діджиталізація, Інкотермс, електронний документообіг.*

Постановка проблеми. Сучасний світ стикається з численними викликами, що безпосередньо впливають на правове регулювання договірних відносин. Військові конфлікти, інтеграційні процеси до ЄС та стрімкий розвиток цифрових технологій створюють нові умови, які змінюють традиційний підхід до укладення, виконання та тлумачення договорів. Під впливом різних чинників постає питання щодо адаптації змісту договорів до нових соціально-економічних і технологічних реалій, зберігаючи при цьому баланс інтересів сторін.

Метою статті є аналіз та визначення ключових змін у змісті договорів під впливом війни, євроінтеграції та діджиталізації, а також узагальнення існуючих знань і формулювання нових підходів до регулювання договірних відносин, враховуючи реалії сучасного світу.

Виклад основного матеріалу. Договір як основна форма регулювання цивільно-правових відносин зазнає постійних трансформацій під впливом суспільних, економічних і політичних змін. Зважаючи на виклики, які постали перед Україною, можна виділити три ключові чинники, що вносять свої корективи у звичну форму договору, а саме: війна, євроінтеграційні процеси та діджиталізація. Дані складові істотно впливають на зміст і функціонування договорів, змушують сторони враховувати всі потенційні ризики, що можуть виникнути в ході співпраці. Вони стають основою для переосмислення принципів договірного права, що зі свого боку вимагає адаптація юридичної практики до нових викликів.

Законодавство України є доволі адаптивним у своїй основі, оскільки передбачає свободу в наповненні змістової частини договору, якщо інше не визначено законом. Виходячи із положень ст. 628 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України), в яких зазначено: «Зміст договору становлять умови (пункти), визначені на розсуд сторін і погоджені ними, та умови, які є обов'язковими відповідно до актів цивільного законодавства. Сторони мають право укласти договір, у якому містяться елементи різних договорів (змішаний договір). До відносин сторін у змішаному договорі застосовуються у відповідних частинах положення актів цивільного законодавства про договори, елементи яких містяться у змішаному договорі, якщо інше не встановлено договором або не випливає із суті змішаного договору» [1], та ч. 1 ст. 180 Господарського кодексу України: «Зміст договору становлять умови договору, визначені угодою його сторін, спрямованою на встановлення, зміну або припинення господарських зобов'язань, як погоджені сторонами, так і ті, що приймаються ними як обов'язкові умови договору відповідно до

законодавства», [2] можна зазначити, що наповнення змісту договору спрямовуються передусім на забезпечення рівності сторін у ході співпраці.

Зокрема, М. В. Менджул зазначав: «Як наукові позиції, так і законодавчі положення ЦК України щодо формулювання свободи договору відповідають європейському підходу забезпечення максимальної свободи та застосуванню виключно правомірних та пропорційних обмежень із гарантуванням справедливості та недискримінації, забезпечення захисту інтересів слабших контрагентів (споживачів) та балансу публічних і приватних інтересів» [3]. Погоджуємось із даним твердженням, що, надаючи свободу сторонам договору у формуванні змісту, в них виникає можливість вибудовувати договірні зобов'язання, виходячи із власних інтересів та можливостей.

Виходячи із викликів, які постали перед Україною та світом договори почали доповнюватись новими положення, при цьому розширюючи свій зміст та сферу впливу.

Воєнні дії в Україні та їх наслідки спричинили глибокі зміни в економічному середовищі, що прямо відображається на договірних відносинах. Зокрема, актуалізувалися поняття форс-мажорних обставин і зміни обставин, що мають істотне значення для виконання договорів. Зміст поняття форс-мажорних обставин закріплений ч. 2 ст. 14-1 Закону України «Про торгово-промислові палати в Україні» [4], хоч і доволі широкий, проте, як вказано законом, не вичерпний. Розпочинаючи з 2014 року, закон було доповнено такими подіями, як бойові дії, мобілізація та руйнування інфраструктури, тривала відсутність електроенергії внаслідок обстрілів з боку ворога, а також інші обставини, які випливають із наслідків воєнних дій. Форс-мажорні обставини активно доповнюватись та розширюватись іншими поняттями розпочали із періоду активних бойових дій на всій території України, що призвело до закріплення в договорі і інших умов, які сторони будуть відносити до обставин непереборної сили як один із засобів захисту у випадку порушення умов договору під впливом непередбачуваних обставин.

Також більш популярним та необхідним у змісті договору стали фінансові умови договору. Сторони, через значні темпи коливань та інфляцій, розпочали приділяти значну увагу валютним ризикам. Не зважаючи на те, що відповідно до частини першої статті 533 ЦК України грошове зобов'язання має бути виконане у гривнях [1], у договорах розрахунки між сторонами розпочали прив'язувати до долара та його гривневому еквіваленту. Раніше такі умови використовувались здебільшого із іноземним контрагентом, проте наразі навіть між українськими компаніями прив'язка до іноземної валюти стає все більш популярною.

Розпочинають зазнавати зміни і механізми забезпечення виконання договірних зобов'язань, зростає популярність різних гарантій і застережень, страхування ризиків і інших засобів захисту сторін. Війна підкреслила необхідність більшої гнучкості договорів, що дає змогу сторонам адаптуватися до непередбачуваних обставин.

Окрему увагу потрібно приділити розвитку та використання різних застережень та гарантій у змісті договору, зокрема з початку повномасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України, наша держава та її міжнародні партнери запровадили ряд нових санкцій проти країни-агресора, що в результаті призвело до творення застережень та

гарантій відсутності співпраці із підсанкційними особами та державами [5]. Такі застереження стали необхідністю для захисту свого, оскільки невиконання відповідних видів санкцій тягне за собою тяжкі правові та інші наслідки [5]. Зважаючи, що жодна компанія не готова йти на ризики псування ділової репутації та оплати штрафних санкцій, механізм застережень та гарантій має на меті вберегти передусім репутаційні ризики, прибираючи із себе відповідальність про можливі зв'язки контрагента із підсанкційними особами, та перекладає всю відповідальність на суб'єкта який попри заборону продовжив співпрацю із підсанкційними особами чи країнами. Наразі, якщо аналізувати сучасні договори між суб'єктами господарювання, можна побачити пункти такого змісту: «Сторони підтверджують та запевняють, що станом на дату укладення цього Договору ні його засновники (учасники / акціонери), ні бенефіціарні власники, ні члени органів управління, ні інші посадові особи не перебувають під дією будь-яких санкцій (міжнародних та/або згідно з українським законодавством), а також ніяким чином не пов'язані з російською федерацією або іншою державою-агресором / бізнесом, зареєстрованим на території РФ або іншої держави-агресора та/або який отримує доходи на території РФ або іншої держави-агресора», або інші редакції із подібним змістом.

Наступним чинником, який вплинув на зміни договорів в Україні стала Євроінтеграція та наближення до європейських стандартів. Євроінтеграція України передбачає гармонізацію її правової системи з нормами Європейського Союзу. Яскравого вираження євроінтеграційний процес набирає через активне використання правил міжнародної торгів INCOTERMS [6] (далі – Правила). Як зазначають В. І. Козуб та С. В. Бестужева, «у подальшому це дасть змогу більш гнучко адаптувати не тільки умови зовнішньоекономічних контрактів, а й зовнішньоекономічну стратегію суб'єкта господарювання з урахуванням його конкурентних переваг та тенденцій розвитку цільових зовнішніх ринків» [7]. Ідентичної позиції притримуються також А. Румянцев, Н. Грущинська, З. Пічкурова та висловлюють позицію, що: «використання Правил Інкотермс значно спрощує процес взаємодії між сторонами зовнішньоторговельної угоди і оптимізує зміст міжнародного контракту. Використання Правил у переважній більшості країн світу перетворює їх на універсальний документ, який дає змогу чітко розуміти умови міжнародної угоди купівлі-продажу та уникати зайвого навантаження на зовнішньо-торговельний контракт завдяки відсутності необхідності щоразу деталізувати стандартні умови, які передбачені відповідною умовою Інкотермс» [8].

Проте не варто відкидати той факт, що Правила також активно використовують між українськими суб'єктами торгівлі. Як уже зазначалося, правила в своїй суті є уніфікованими нормами, які визначають порядок взаємодії сторін у ході співпраці, зокрема: права та обов'язки, місце переходу відповідальності, обов'язки за збереження товару, розподіл витрат та порядок сплати митних платежів. Українська адаптація даних правил у договорах відрізняється лише відсутністю порядку сплати митних платежів, проте всі інші умови сторони активно використовують та дотримуються. Як зазначають Н. І. Колесниченко та А. В. Духневич, «Інкотермс є достатньо важливими, оскільки правильне їх використання значно спрощує процес складання та реалізації договору,

дає змогу уникнути різного підходу до інтерпретації торгових термінів у різних країнах, а для ринків України впровадження Правил сприяє поглибленій інтеграції в міжнародні процеси товарної торгівлі» [9]. Отже, виходячи із зазначеного вище, наповнення змісту договору посиланням на Правила, надають можливість суб'єктам мінімізувати ризики, реалізувати права та захистити інтереси в ході співпраці як в Україні, так і на міжнародній арені.

Іншим доповненням, яке було викликане євроінтеграцією та стало частиною більшості договорів, це застереження щодо дотримання екологічних аспектів у ході виконання умов договору. Природоохоронним законодавством та Законом України «Про Єдину екологічну платформу «ЕкоСистема»» [10] запроваджено обов'язок для суб'єктів господарювання вести звітність у цій системі з метою покращення захисту навколишнього середовища від різних чинників забруднення, які виникають у процесі діяльності підприємств, та запроваджено штрафи за порушення даних норм. Як наслідок, права та обов'язки сторін щодо виконання природоохоронного законодавства стали невід'ємною частиною більшості господарських договорів.

Зважаючи на виклики воєнного часу, євроінтеграцію, як наслідок збільшення популярності Правил Інкотермс у діяльність суб'єктів господарювання, а також стрімкого розвитку технологій у світі, актуальнішими стають доповнення договору умовами електронного документообігу між сторонами. Н. В. Тарасевич у своїй праці зазначає, що в рамках глобальної уніфікації та цифровізації міжнародного торговельного права Інкотермс подальшим логічним кроком є законодавча фіксація можливості використання в підприємницькій сфері рекомендованих типових договорів (примірних умов договорів), що застосовуються контрагентами в електронному вигляді [11]. Цифрові технології сприяють автоматизації укладення та виконання зобов'язань. Договори, укладені в електронній формі у сукупності із використанням електронних підписів, поступово витісняють паперові через їхню зручність і швидкість. К. Возняковська у своїй праці також зазначає, що «…воєнний час стимулює розвиток нових технологій та інновацій, що можуть бути інтегровані у договірну практику. Використання цифрових платформ, електронного документообігу та автоматизованих систем може сприяти більш ефективному управлінню договорами та зниженню ризиків, пов'язаних з війною» [12].

Законом України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» визначено, що оригіналом електронного документа вважається електронний примірник документа з обов'язковими реквізитами, зокрема з електронним підписом автора або підписом, прирівняним до власноручного підпису [13], тоді ж відповідно до Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» електронний підпис визначається як засіб ідентифікації автора електронного документа [14]. Виходячи із зазначеного вище, контрагенти позбавились обов'язку особисто бути присутніми під час підписання договору, а саму процедуру розпочали проводити за допомогою різних електронним сервісів, таких як M.E.Doc, DocuSign, Документ онлайн та інші. Щоб уникнути непорозуміння, які можуть виникнути між сторонами в ході використання електронного документообігу, звичним стало дублювання положень закону, а також

обумовлених прав та обов'язків сторін щодо передачі та збереження електронного документа.

Висновок. Підсумовуючи наведене вище, зазначимо, що Україна має унікальну можливість створити сучасну, ефективну та гнучку систему договірного права, яка відповідатиме викликам часу й сприятиме інтеграції у світову спільноту. Не можна не оцінити вплив війни, євроінтеграції та діджиталізації на розвиток України у сфері договорів між суб'єктами господарювання. Зокрема, воєнний час дав змогу Україні активно розвивати різні гарантії та застереження, що було зумовлено тенденціями світового розвитку, тоді ж як українське законодавство показало гнучкість та адаптивність до потреб суб'єктів господарювання, а також надало можливість суб'єктам господарювання самостійно розробити механізми захисту від репутаційних та майнових ризиків, які можуть бути завдані неправомірними діями недобросовісних контрагентів. У ході євроінтеграції правила Інкотермс стали невід'ємною частиною більшості договорів, що також є гарантією безпеки контрагентів, а також вибудовує підґрунтя для виходу України на світовий ринок.

Попри все сказане, з нашої точки зору саме діджиталізація під впливом війни принесла найбільше змін для суб'єктів господарювання у сфері договірного права, оскільки вона замінила звичну для всіх паперову форму на більш зручну та ефективну електронну форму. Із запровадженням електронного документообігу всі паперові документи розпочали оцифровувати та створювати електронні архіви, що зробило процес зберігання та обміну документами (договорами / додатковими угодами / додатками / видатковими накладними / тощо) більш зручним, компактним та доступним для всіх.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України.* URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text (дата звернення: 12.01.2025).

2. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України.* URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text (дата звернення: 12.01.2025).

3. Менджул М. В. Свобода договору та її межі: відповідальність цивільного законодавства України європейським підходам. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* 2022. Вип. 69. С. 114–117.

4. Про торгово-промислові палати в Україні : Закон України від 02.12.1997 № 671/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України.* URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671/97-%D0%B2%D1%80#Text (дата звернення: 12.01.2025).

5. Оцоколіч В. «Ціна» невідповідності або ризики компанії, що співпрацює з підсанкційним контрагентом / LIGA ZAKON. URL : https://biz.ligazakon.net/analitycs/228436_tsna-nevdpovdnost-abo-riziki-kompan-shcho-spvpratsyu-z-pdsanktsynim-kontragentom

6. Інкотермс Офіційні правила тлумачення торговельних термінів Міжнародної торгової палати : Закон України від 01.01.2000 № 988_007. *Відомості Верховної Ради України.* URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988_007#Text (дата звернення: 12.01.2025).

7. Козуб В. І., Бестужева С. В. Оптимізація умов зовнішньоекономічного контракту з використанням міжнародних комерційних термінів INCOTERMS. *Економіка та суспільство.* 2022. 37.

8. Румянцев А., Грущинська Н., Пічкурова З. Роль правил Інкотермс у регулюванні умов зовнішньоторговельних контрактів. *Економіка та суспільство*. 2022. 45. URL : https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-73

9. Колесниченко Н. І., Духневич А. В. Інкотермс та їх застосування в господарському праві України. *Матеріали конференцій МЦНД*. 2020. С. 43–46.

10. Про Єдину екологічну платформу «ЕкоСистема» : Закон України від 11.10.2021 № 1065-2021-п. *Відомості Верховної Ради України.* URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1065-2021-%D0%BF/ed20230906#Text (дата звернення: 12.01.2025).

11. Тарасевич Н. В. Перспективні напрямки розвитку Інкотермс як інструменту регулювання міжнародних відносин. *Розвиток фінансового ринку в Україні: загрози, проблеми та перспективи* : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, 27 листопада 2024 р. Полтава : НУПП, 2024. С. 120–121.

12. Возняковська, К. Особливості удосконалення господарських та цивільно-правових договорів у воєнний час / LAW HERALD. 2024. С. 37–45. URL : http://yurvisnyk.in.ua/v3_2024/7.pdf

13. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги : Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII. *Відомості Верховної Ради України.* URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text (дата звернення: 12.01.2025).

14. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003 № 851-IV. *Відомості Верховної Ради України.* URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text (дата звернення: 12.01.2025).

REFERENCES

1. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 16.01.2003 № 435-IV. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy.* URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text (data zvernennia: 12.01.2025).

2. Hospodarskyi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 16.01.2003 № 436-IV. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy.* URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text (data zvernennia: 12.01.2025).

3. Mendzhul M. V. Svoboda dohovoru ta yii mezhi: vidpovidalnist tsyvilnoho zakonodavstva Ukrainy yevropeiskym pidkhodam. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu.* 2022. Vyp. 69. S. 114–117.

4. Pro torhovo-promyslovi palaty v Ukraini : Zakon Ukrainy vid 02.12.1997 № 671/97-VR. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy.* URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671/97-%D0%B2%D1%80#Text (data zvernennia: 12.01.2025).

5. Otsokolich V. «Tsina» nevidpovidnosti abo ryzyky kompanii, shcho spivpratsiuie z pidsanktsiinym kontrahentom / LIGA ZAKON. URL : https://biz.ligazakon.net/analitycs/228436_tsna-nevdpovdnost-abo-riziki-kompan-shcho-spvpratsyu-z-pdsanktsynim-kontragentom

6. Inkoterms Ofitsiini pravyla tlumachennia torhovelnykh terminiv Mizhnarodnoi torhovoi palaty : Zakon Ukrainy vid 01.01.2000 № 988_007. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy.* URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988_007#Text (data zvernennia: 12.01.2025).

7. Kozub V. I., Bestuzheva S. V. Optymizatsiia umov zovnishnoekonomichnoho kontraktu z vykorystanniam mizhnarodnykh komertsiinykh terminiv INCOTERMS. *Ekonomika ta suspilstvo.* 2022. 37.

8. Rumiantsev, A., Hrushchynska, N., Pichkurova, Z. (2022). Rol pravyl Inkoterms u rehuliuvanni umov zovnishnotorhovelnykh kontraktiv. *Ekonomika ta suspilstvo.* 45. URL : https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-73

9. Kolesnychenko N. I., Dukhnevych A. V. Inkoterms ta yikh zastosuvannia v hospodarskomu pravi ukrainy. Materialy konferentsii MTsND. 2020. S. 43–46.

10. Pro Yedynu ekolohichnu platformu «EkoSystema» : Zakon Ukrainy vid 11.10.2021 № 1065-2021-p. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy.* URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1065-2021-%D0%BF/ed20230906#Text (data zvernennia: 12.01.2025).

11. Tarasevych N. V. Perspektyvni napriamky rozvytku inkoterms yak instrumentu rehuliuvannia mizhnarodnykh vidnosyn. *Rozvytok finansovoho rynku v Ukraini: zahrozy, problemy ta perspektyvy* : materialy VI Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, 27 lystopada 2024 r. Poltava : NUPP, 2024. S. 120–121.

12. Vozniakovska, K. Osoblyvosti udoskonalennia hospodarskykh ta tsyvilno-pravovykh dohovoriv u voiennyi chas / LAW HERALD. 2024. S. 37–45. URL : http://yurvisnyk.in.ua/v3_2024/7.pdf

13. Pro elektronnu identyfikatsiiu ta elektronni dovirchi posluhy : Zakon Ukrainy vid 05.10.2017 № 2155-VIII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy.* URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text (data zvernennia: 12.01.2025).

14. Pro elektronni dokumenty ta elektronnyi dokumentoobih : Zakon Ukrainy vid 22.05.2003 № 851-IV. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy.* URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text (data zvernennia: 12.01.2025).

N. B. Novytska, A. M. Novytsky. DEVELOPMENT OF THE CONTENT OF AN ECONOMIC AGREEMENT UNDER THE INFLUENCE OF WAR, EUROPEAN INTEGRATION AND DIGITALIZATION

The article is devoted to the study of the development of the content of a commercial contract under the influence of war, European integration and digitalization. The article analyzes the changes that the contract has undergone under the influence of various factors, such as military operations in Ukraine, which has led to an increase in risks for business entities, as well as the need to take into account various factors that may affect the proper fulfillment of contractual obligations.

The article examines the impact of European integration processes, including the incorporation of international trade rules into the domestic regulation of contractual relations as a means to reduce risks, define rights and obligations, allocate responsibilities, and distribute costs during contract execution. It also explores the influence of environmental

legislation on introducing contractual provisions obliging parties to comply with environmental regulations.

The article is paid attention to the impact of digitalization on the development and expansion of contract content. The study highlights the active adoption of electronic document management in fulfilling contractual obligations as a way to accelerate interaction between parties, save time, and reduce costs associated with signing contracts and other related documents.

Based on the conducted analysis, the article identifies key issues related to expanding contract content in line with societal and global trends, as well as the need to transition to electronic document management to maintain competitiveness and ensure efficiency in fulfilling contractual obligations.

The research findings hold both theoretical and practical significance. The theoretical value lies in the potential application of the article's insights for developing concepts to improve legislation, as it provides a systematic account of the challenges, shortcomings, and achievements in contract law. The practical significance of the research is reflected in the development of ideas and proposals to improve contract content in line with global trends and societal demands.

Keywords: *contract, force majeure circumstances, counterparty, digitalization, Incoterms, electronic document management.*

Стаття надійшла до редколегії 20 січня 2025 року